

Maine

Osalejad arutlevad, kuidas veebis avalikult saadaolev teave aitab teistel arvamust kujundada. Osalejad kirjeldavad mitmesugust tüüpi veebipõhise suhtluse sihtgruppe, arutlevad, millist teavet soovivad nad avaldada siis, kui keegi otsib nende nime, ja saavad teada, kuidas reageerida endaga seotud ebameeldivale veebisisule.

Materjalid

Mida peaksid sina tegema? Küsitlusleht

Kes teab teie saladusi?

1. osa

Räägi õpilastele

Mõelge mõne endaga seotud saladuse peale. Hoidke seda meeles. Te ei pea saladust kellegagi jagama ega üles kirjutama.

Nüüd vastake mõttes järgmistele küsimustele. Ärge öelge vastuseid välja ega kirjutage neid üles.

1. Kui paljud ruumis viibivad inimesed teavad seda saladust?
2. Kui paljud teie piirkonnas asuvad inimesed teavad seda saladust?
3. Kui paljud inimesed, kellega te ei ole kunagi näost näkku kohtunud, teavad seda saladust?

Kujutlege, et kirjutate saladuse paberile ja üks juhuslik inimene grupist loeb seda. Siin on veel mõned küsimused. Vastake ka neile ainult mõttes, ärge öelge vastuseid välja ega kirjutage neid üles. Pärast ühe nädala möödumist.

1. Kui paljud ruumis viibivad inimesed teavad nüüd seda saladust?
2. Kui paljud teie piirkonnas asuvad inimesed teavad nüüd seda saladust?
3. Kui paljud inimesed, kellega te ei ole kunagi näost näkku kohtunud, teavad nüüd seda saladust?

2. osa

Räägi õpilastele

Mõelge inimestest, kes näevad saladust või muud teiega seotud teavet, kui teabe auditooriumist.

Auditooriumi tunnetamine aitab teile hõlpsamini mõista, millist teavet soovite teistega jagada ja millist mitte. Publik on inimene või inimrühm, kellel on ligipääs konkreetsele infole.

Kaasaegse tehnoloogia abil võivad auditooriumid kiiresti kasvada, mistõttu on keeruline või suisa võimatu veebis täpselt teada ja piirata enda avaldatud teabe ja tegevuste publikut. Kuigi publiku arvu kasv on hea, kui eesmärgiks on sisu jagamine

võimalikult paljude inimesteg, siis privaatse teabe puhul ei ole see hea.

Kahjuks on privaatne teave – eriti piinlik teave – inimeste jaoks põnev, seega kui seda tüüpi teave satub veebi, on väga raske juhtida, kes seda näeb.

Veebis teavet jagades (isegi kui jagate seda tekst või -privaatsõnumi kaudu ainult ühe inimesega) peaksite olema valmis selleks, et teave võib jõuda soovitud vaatajaskonnast märksa kaugemale.

3. osa

Küsi õpilastelt

Kes on teie soovitud publik, kui postitate sotsiaalmeediasse profiiluuenduse, foto või muud infot?

Kas see oleneb sotsiaalmeediaplatvormist? Või kontekstist?

Räägi õpilastele

Peale valitud sotsiaalmeediaplatvormi oleneb see ka teie privaatsussätetest. Vaatajaskond võib hõlmata ainult lähimaid sõpru/jälgijaid/kontakte, kõiki sotsiaalmeediaplatvormi kasutajaid või kõiki, kes teid veebist otsivad. Olenemata vaatajaskonnast saab teavet kopeerida ja mujale postitada, keegi võib jäädvustada sisust foto/kuvatõmmise või jagada teavet näost näkku ja veebivestluste kaudu.

Küsi õpilastelt

Milline on sotsiaalmeediasse sisu postitades teie soovitud vaatajaskond?

Kes on teie soovitud vaatajaskond juhul, kui postitate sisu kellegi teise Facebooki ajajoonele või lisate sisu kellegi sotsiaalmeedia kontole (nt tema fotosid kommenteerides või teda postituses või fotol märkides)?

Räägi õpilastele

See oleneb nii teie kui tema privaatsusseadetest, ent sisu on sageli nähtaval tema sõpradele/jälgijatele/kontaktidele, sealhulgas teie jaoks tundmatutele inimestele, näiteks tema pereliikmetele või kooliadministraatoritele ja -õpetajatele.

Küsi õpilastelt

Kes on sõnumit (nt tekstisõnumid, sotsiaalmeedia privaat-/otsesõnumid) saates teie soovitud vaatajaskond?

Räägi õpilastele

Teie vaatajaskond on isik, kellele sõnumi saadate, ent olge ettevaatlik, kuna ka teised võivad seda näha.

Küsi õpilastelt

Kuidas võib teie sõnum jõuda teiste inimesteni peale adressaadi? [Näiteks fotode/kuvatõmmiste kaudu, edasi saates ja telefonis jagades.]

Millistel juhtudel võib suurema vaatajaskonnani jõudmine kasulikuks osutuda? [Näiteks juhul, kui soovite suurema vaatajaskonna hulgas sõnumit levitada, inimesi mobiliseerida, teadlikkust suurendada.]

Millistel juhtudel võib suurema vaatajaskonnani jõudmine osutuda probleemiks? [Soovitust suurema vaatajaskonnani jõudmine võib põhjustada ebameeldivusi ja piinlikkust või kahjustada mainet.]

Millistes olukordades on veebis hea maine säilitamine oluline? [Näiteks kooli/ülikooli sisse astudes, tööle kandideerides, uusi sõpru otsides.]

Oma maine uurimine

1. osa

Suhtlus klassiga

Valige avaliku elu tegelane (nt muusika- ja/või filmi / televisioonitööstusest, poliitik, ärijuht), kes on osalejatele tuttav. Otsige tema nime Google'ist või muust veebiotsingumootorist ja analüüsige koos osalejatega kuvatavaid tulemusi (projitseerige otsingutulemused ekraanile). Tutvuge ka avaliku elu tegelase sotsiaalmeedia profiiliga. Uurige mõni minut ja seejärel paluge kahel osalejal etendada avaliku elu tegelase ja fänni vahelist suhtlust.

Küsi õpilastelt

Mis tunne on _____ kohtuda kellegagi, kes teab temast palju?

Mis tunne oleks tal juhul, kui andmed on valed?

Kui paljudel inimestel on juurdepääs _____ andmetele?

Kuidas saab _____ juhtida, millised andmed on tema kohta veebis saadaval?

2. osa

Räägi õpilastele

Inimesed, kellega kohtute, hangivad otsingumootoritest teie kohta lisateavet. Leitud positiivsed või negatiivsed andmed mõjutavad nende arvamust teist. Kui soovite hallata seda, millisena nad teid näevad, on teil vaja teada, millist teavet neile tõenäoliselt esitatakse.

Nende inimeste hulgas on näiteks teie tulevased tööandjad ja kooli/ülikooli vastuvõtuametnikud. Vastuvõtuametnikud ei pruugi kandideerijatele öelda, et nad otsisid nende kohta teavet ja/või kasutasid leitud teavet vastuvõtmisel otsuste tegemiseks.

3. osa

Suhtlus klassiga

Jagage osalejad paaridesse.

Räägi õpilastele

Mõelge välja kolm asja, mida sooviksite enda nime Google'is või muus

otsingumootoris otsides leida. Kui tõenäoline on teie arvates see, et need andmed ilmuvad otsingutulemustes?

Jagage vastuseid oma partneriga.

Küsi õpilastelt

Millised on teie ja teie partneri vastused?

Tõstke käsi, kui olete kunagi guugeldanud oma nime/otsinud veebis oma nime. Mida nägite? Mis pildid leidsite? Kas leidsite teabe enda kohta või on maailmas teisi inimesi, kel on sama nimi, kui teil?

1. Kui leiti keegi teine sama nimega, paluge osalejatel lisada otsingusse oma kodulinna või kooli nimi.

Kui osalejatel on internetiühendusega arvuti või mobiiliseade, võite paluda neil ennast guugeldada / otsida oma nime veebist ka selle tegevuse ajal.

Küsi õpilastelt

Kui otsite oma nime Google'ist või mõnest muust veebiotsingumootorist, küsige endalt järgmised kolm küsimust:

1. Millised on esimesed tulemused?
2. Kas tunnete end selle teabe suhtes mugavalt?
3. Millise mulje ülejäänud tulemused teist kui inimesest jätavad? Aga teist kui õpilasest? Teist kui töötajast?

Milline mulje võib kellelgi võõral teist nende tulemuste alusel jääda? Milline mulje jääb kellelgi juhul, kui ta klõpsab esimestel tulemustel ja loeb teavet?

Keerukale teabele vastamine

1. osa

Suhtlus klassiga

Jaotage laiali „Mida peaksid sina tegema? Osalejate küsitlusleht”. Jagage osalejad paaridesse. Paluge osalejatel arutleda töölehel olevate stsenaariumite üle, luua iga stsenaariumi kohta kaks strateegiat/lahendust ja mõelda toimingute potentsiaalsete tagajärgede peale. Andke selleks 15 minutit aega.

Küsi õpilastelt

Mida teha, kui keegi postitab teie kohta sisu, mis teile ei meeldi või mida peate selles kontekstis ebasobivaks?

Millele peaksite mõtlema, enne kui postitate kellegi teise kohta sisu?

Negatiivsele teabele reageerimine

1. osa

Küsi õpilastelt

Kas saate midagi teha, kui otsite veebist (nt otsingumootorist või sotsiaalmeediast) enda nime ja leiate negatiivset teavet?

Tooge näiteid sisust, mida te ei sooviks teistele näidata?

2. osa

Räägi õpilastele

Kui leiate veebist enda kohta ebameeldivat sisu, on võimalik kasutada erinevaid lähenemisviise olenevalt (muuhulgas) kontekstist ja teabe tüübist.

Üks võimalus on vastukõne, mis tähendab, et tõmbate tähelepanu endaga seotud positiivsetele lugudele või tõstate neid esile, luues ja hallates sisu, mis kajastab teid positiivses valguses. Selleks võite näiteks luua sotsiaalmeediaprofiili, blogi või endanimelise veebisaidi.

Samuti võite rakendada mitmesuguseid meetmeid negatiivse sisu eemaldamiseks. Näiteks võite teha järgmist.

1. Kui näete ebameeldivat sisu (nt fotot endast), võite proovida postitajaga otse ühendust võtta (eriti sotsiaalmeedias ja/või sõnumirakendustes) ning paluda sisu eemaldada.
2. Paljude platvormide liidesed võimaldavad märgistada teavet, mis on teie arvates tüütu või ebameeldiv; sisu (nt fotod, videod ja tekstipostitused), mis kajastavad teid negatiivses/ebasoodsas valguses; ei peaks platvormil olema (nt näib solvav, vägivaldne või keelatud) või tundub petturlik. Pärast märgistamist kontrollib platvorm sisu teenusetingimuste ja kogukonna standardite alusel.
3. Teatud juhtudel võivad olla saadaval juriidilised meetmed, misjuhul saate olenevalt alluvusalast ja kehtivatest seadustest (nt privaatsuse rikkumise või kellegi mainet rikkuvate valeväidete puhul) algatada kohtuasja.
4. Mõningates riikides kehtivad eriseadused, mille kohaselt peavad platvormid märguande saamisel eemaldama teatud tüüpi ebaseadusliku sisuga postitused.
5. Pange aga tähele, et mõnikord võib sisu varjamise/eemaldamise/parandamise katse tõmmata sellele hoopis suuremat tähelepanu.

3. osa

Räägi õpilastele

Peale selle on Euroopa Liidus (EL) elavatel inimestel õigus taotleda teabe kustutamist, mida nimetatakse tavaliselt õiguseks olla unustatud (õigus kehtib ka väljaspool EL-i reisivate või elavate inimeste jaoks). Andmekaitse üldmääruse (GDPR) kohaselt võivad EL-is elavad inimesed paluda andmetöötajatel kustutada nendega seotud teatud tüüpi andmeid. (Andmetöötajad on ettevõtted, inimesed, valitsusasutused jms, kes langetavad otsuseid selle kohta, kuidas teiega seotud andmeid töödeldakse.)

EL-is elavad inimesed võivad taotleda endaga seotud andmete kustutamist kuuel põhjusel. Iga põhjus hõlmab mitmeid asjaolusid. Näiteks üks andmete eemaldamise taotlemise põhjus võib olla see, et andmed koguti lapse kohta, kes otsustab hiljem, et andmete jagamisega seotud riskid on liiga suured. See põhjus on väga üldine. Tõenäoliselt on lõputult põhjuseid, miks 25-aastane isik soovib eemaldada 16-aastaselt jagatud andmeid.

Andmete kustutamise õigusel on ka olulisi piiranguid. Kustutamistaotluse tagasilükkamisel on viis võimalikku põhjust. Sarnaselt kustutamise taotlemise põhjustele, on ka keeldumise põhjused üldised ja hõlmavad mitmesuguseid olukordi. Räägime peagi lähemalt ühest olulisest keeldumise põhjusest – sõnavabaduse kaitsmisest.

GDPR jõustus 2018. aasta 25. mail. GDPR-i jõustumise järel saame aja jooksul üha paremini teada, kuidas EL-i kodanikud kasutavad andmete kustutamise õigust ning kuidas ettevõtted, valitsusasutused jms sellele reageerivad.

Ülesanne

Esimene osa

Ülesanne

1. valik – 13–15-aastastele osalejatele.

Räägi õpilastele

Nüüd kus rääkisime, kuidas veebis avalikult saadaolev teave aitab kujundada arvamusi teiste inimeste kohta, rakendame õpitud praktikas.

Tegelege järgmise 30 minuti jooksul individuaalselt järgmiste küsimustega.

1. Valige avaliku elu tegelane (nt muusika-, filmi- ja/või televisioonitööstusest, poliitik, ärijuht).
2. Leidke veebist valitud tegelase kohta avalikult kättesaadavat teavet ja selgitage lühidalt, kuidas on see teave aidanud teil oma arvamust sellest isikust kujundada.
3. Kui teil oleks võimalik anda sellele isikule neli soovitus, kuidas veebis enda kohta käiva sisu kättesaadavust muuta (nt muutes privaatsusseadeid, postituste jäljijaskonda ja sisu) ja/või veebis piirata (nt kustutada, eemaldada veebist) eesmärgiga parandada tema veebikuvandit vaatajate silmis, siis mis need neli soovitus oleksid?

2. valik – 16–18-aastastele osalejatele.

Kujutlege, et elate riigis, kus ei kehti õigus olla unustatud. Millised 2–3 argumenti toetaksid riigis selle õiguse sätestamist? Märkige ka 2–3 tugevamat vastuargumenti.

Märkus. Mõningate riikide kodanike jaoks kehtib sõnavabaduse õigus ehk õigus väljendada mõtteid ilma valitsuse tsensuuri või vastumeetmeteta. Kuidas toimiks teie arvates õigus taotleda andmete kustutamist või õigus olla unustatud riikides, kus kehtib ka sõnavabaduse õigus? Euroopa Liidu andmekaitse üldmääruse kohaselt ei kehti andmete kustutamise õigus juhul, kui selle alusel teabe kustutamine piirab kodanike teabe- ja väljendusvabadust. Kas oskate kujutleda olukorda, kus isik soovib enda isikuandmeid eemaldada, ent keegi teine väidab, et eemaldamine rikuks tema sõnavabadust? (Nt õpilane kirjutab blogipostituse, mis sisaldab õpetajat ebasoodsas valguses näitavat teavet, ent pärast seda, kui õpilane ei osale enam õpetaja tundides, soovib õpetaja lasta postituse eemaldada, kuna teave ei ole enam asjakohane. Õpilane väidab, et tal on sõnavabaduse kohaselt õigus rääkida avalikult enda varasemast hariduskogemusest.)

Andke osalejatele ülesande lahendamiseks 30 minutit.